

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. לא שנו אלא לוקח אבל מוכר לעולם חוזר ... מוכר דלא נקט מקחיה בידיה עד דמיתרמי ליה זבינתא כזבינתיה וידע אי טעה ואי לא טעה.....1
- ב. בלוקח מבעל הבית אין לו עליו אונאה ... מאני תשמישתיה דיקירי עליה לא מזבין להו אי לאו בדמי יתירי.....2
- ג. אחד הלוקח ואחד המוכר יש להן אונאה.....4
- ד. כשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר.....4
- ה. האומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה ... יש לו עליו אונאה.....5
- ו. האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות .. בדבר שבממון תנאו קיים.....5
- ז. האומר לחבירו ... על מנת שאין בו אונאה הרי יש בו אונאה.....7
- ח. הנושא והנותן באמנה ... אין לו עליו אונאה.....7
- ט. במה דברים אמורים בסתם אבל במפרש מוכר שאמר ללוקח הפך זה שאני מוכר לך במאתים יודע אני בו שאינו שוה אלא מנה על מנת שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה 8
- י. הנושא והנותן באמנה הרי זה לא יחשב את הרע באמנה ואת היפה בשוה ... ונותן לו שכר כתף שכר גמל שכר פונדק שכר עצמו אינו נוטל.....9

דף נא.

א. לא שנו אלא לוקח אבל מוכר לעולם חוזר ... מוכר דלא

נקט מקחיה בידיה עד דמיתרמי ליה זבינתא כזבינתיה

וידע אי טעה ואי לא טעה

כבר התבאר לעיל דף נ: שלא קבעו שיעור¹ בכדי שיראה להחזרת אונאה או לבטול מקח אלא בלוקח שמקחו בידו ויכול להראותו, אבל המוכר שאין

¹ שו"ע ונו"כ שם ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

לו מה להראות², יכול לתבוע אונאה או לבטל המקח גם לאחר שיעור זה, שאינו יודע דמי מה שמכר עד שיראה כמותו שנמכר בשוק, וכן כשקנה בקנין והחפץ נשאר אצל המוכר, השיעור הוא למוכר ולא ללוקח³.

היה המקח בדבר⁴ שכל מינו שוה ויכול המוכר לשאול על שער השוק מבלי להראותו, אינו יכול לחזור לאחר השיעור. וכן אם בא ליד המוכר אח"כ מקח כזה ונודע לו שטעה ולא תבע⁵, אינו יכול לחזור, ויש אומרים⁶ שכל שבא לתבוע לאחר שנשתנה השער אינו יכול לחזור.

ג. בלוקח מבעל הבית אין לו עליו אונאה ... מאני תשמישתיה דיקירי עליה לא מזבין להו אי לאו בדמי יתירי

בעל הבית⁷ המוכר כלי תשמישו⁸ ונתאנה הלוקח אין בו דין אונאה, שאין אדם מוכר כלי תשמישו אלא כשמרבה עליו בדמים ואפילו מכרם עתה מפני

² כתב הש"ך סק"ה בשם כמה פוסקים שבקרקע אף המוכר אינו יכול לחזור לאחר השיעור, שהרי יכול להראותה לכל מי שירצה, ועי' בכנה"ג.

³ נה"מ שם סק"ה, והלוקח יכול לחזור עד לאחר שבא המקח לידו ויהא בו שיעור בכדי שיראה, וכ"כ בכנה"ג הגה"ט אות טו בשם מהר"ם גלאנטי. ובפת"ש סק"ה כתב עפ"י דברי הפוסקים שאם הלוקח מוחזק במעות יכול לחזור גם לאחר השיעור, ה"נ המוכר מוחזק ובלא"ה יכול לחזור והביא מדברי רעק"א ועיין פתחי חושן חלק ה פרק יא הערה לב

⁴ שו"ע ונו"כ שם

⁵ וכתב הסמ"ע שמדויק לשון השו"ע שכתב אם נודע שבא לידו וכו', משמע דוקא אם נודע בבירור, אבל אם הם מחולקים, אף שהלוקח טוען ברי, הדין עם המוכר, דסתמא אין אדם מוחל וחוזר בו (כן הגיה בחידושי חת"ס), ועי' קצוה"ח ונתיה"מ ובשו"ת השיב משה סימן קב, ובשו"ת מהרי"ט חו"מ סימן יט כתב שאם נתברר שבאה לידו סחורה כזו אלא שטוען המוכר שלא הספיק לידע שומתה, אינו נאמן, דכיון שבא לידו והיה לו לחקור, ה"ז בגדר נתעצל דאמרינן דידע ומחיל, ודייק הכנה"ג מדבריו שכל שלא נתברר לנו שבא מקח כזה לידו אין הלוקח נאמן לומר שנודמן לו.

⁶ שו"ע ונו"כ שם ט

⁷ שו"ע ונו"כ שם כג

⁸ פירש"י שגם תכשיטים בכלל כלי תשמישו, כדמוכח בגמרא בהך דכיפי (עי' דברי גאונים סוף כלל ה), משא"כ בשאר דברים שאינם כלי תשמישו לא שייך הטעם דלהלן, וכמו שאמרו במשנה בשם שאונאה להדיוט וכו', והיינו בדברים שאינם כלי תשמישו ועומדים להמכר. וכתב הפרישה דה"ה תגר המוכר כלי תשמישו דינו כבעה"ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

דוחקו⁹, וי"א¹⁰ שאף איסור אונאה אין כאן, וי"א¹¹ שגם בעה"ב בכלי תשמישו עובר. וי"א¹² שאם יודע הלוקח שהוא בעה"ב אין בו איסור, אא"כ האונאה ביותר משתות, וי"א¹³ שה"ה אם נתאנה בעה"ב אין בו דין אונאה. ודוקא כשידע¹⁴ הלוקח שהמוכר הוא בעה"ב המוכר כלי תשמישו, אבל אם לא ידע הרי הוא ככל אדם, וי"א¹⁵ שאם קנה ע"י סרסור, אף על פי שידע הלוקח, יש בו דין אונאה.

⁹ ואף על פי שלא שייך כאן הטעם שאילו לא היה מרבה בדמים לא היה מוכר, כתב הרא"ש בתשובה (ככלל קב סימן א) דנהי דמכרן מחמת דוחקו ואין לו מה יאכל, יקירי עליה וחשיבי עליו, ולדידיה שווים כל הדמים, ואילו לא היו נותנים לו דמים אלו היה מצמצם או לוח ולא היה מוכרן בפחות, וסיים שסתם בעה"ב המוכר כלי תשמישו אינו מוכר אלא מחמת שהוא צריך לדמיהם, ולא פליג בין דוחק מרובה לדוחק מועט, וגם הלוקח אינו מכיר לצורך מה מוכר, וגם בשאלות פירש דהטעם בבעה"ב הוא משום דהוי כאילו פירש ואמר הפך זה אינו שזה אלא מנה ואני מוכרו לך במאתיים, ע"כ.

¹⁰ כן משמע בנתיח"מ ס"ק יט

¹¹ בחשק שלמה כתב בשם הראב"ד

¹² כך נראה משו"ע הרב

¹³ בשו"ע שם סתם וכתב ואינה את הלוקח, ומשמע שאם נתאנה הבעה"ב יש בו אונאה, דלא שייך סברא דכלי תשמישו חביבים עליו, וכן משמע בתוס' בסוגיא, וכן דעת הטור בשם הרא"ש, אבל בשם הרמ"ה כתב שבין כשמכר בעה"ב ואינה או נתאנה, או קנה ואינה או נתאנה, בכל ענין אין בו דין אונאה. ונתקשו האחרונים בסברת הרמ"ה, ובכ"י כתב בשם המרדכי בשם ר"ת שכתב שאם נתאנה בעה"ב בקנינו אין לו אונאה, מהאי טעמא דמאני יקירי עליה, ע"כ. והיינו כשקנה כלים לצורך תשמישו שייך לומר דכיון שהחביבים הם בעיניו ורוצה בהם, אין בו אונאה, אבל במכר ונתאנה, גם טעם זה אינו שייך, וכתב הפרישה שאפשר דס"ל להרמ"ה שמסתמא היה דעתו לקנות דברים אחרים החביבים עליו ולכן מכר אלו בזול (וכעין סברא זו נמצא בשם הר"י מינאש), ונשאר בתימה בבעה"ב שלקח ואינה מה טעם יש בזה. והב"ח הסביר סברת הרמ"ה בלקח ואינה שאילו לא היה מוצא כלים בזול לא היה מוציא מעותיו, וגם כשמכר ונתאנה איכא למימר שמפני דוחקו למעות מכר כליו בזול. ועי' לעיל מדברי הרא"ש, ואפשר שהרמ"ה יתלוק על הרא"ש במוכר מפני דוחקו, מיהו אפשר דס"ל להרמ"ה דכיון שיש סברא לכאן ולכאן לעולם אין בו דין אונאה, וצ"ע לדעת הרמ"ה וכי לעולם נאמר כן, והרי סברתו שצריך למעות שייך גם בדברים שאינם כלי תשמישו. ועי' משפט שלום שהביא דיעות האחרונים בזה, וכתב בשם שו"ת בשמים ראש סימן צט שאף להרמ"ה היינו דוקא באונאת שתות, אבל לא בביטול מקח, ובהטעמו יותר ממחצה בודאי שאין סברא לומר שיהא המקח קיים.

¹⁴ שם בשו"ע בשם יש מי שאומר, והוא מדברי הרא"ש בשם התוס', דכיון שעיקר הטעם הוא דהוה כמפרש, ואם לא ידע הלוקח לא שייך סברא זו (ונראה שלדעת הרמ"ה שגם בבעה"ב שנתאנה הדין כן, לא מסתבר שצריך שידע הלוקח), ולא נמצא מי שהולק בהדיא על זה. ובמהנ"א דיני אונאה סימן כא כתב שיכול הלוקח לתבוע אונאתו, אבל אם ירצה המוכר יכול לבטל המקח אפילו בשתות, שיכול לומר לא נתרציתי למכור רק בדמים יתירים.

¹⁵ עי' בשו"ע שם, ופירש הסמ"ע שאף אם ידע הלוקח שהם כלי תשמישו של בעה"ב, כיון ששלח למכור ע"י סרסור, מסתמא מסר לו למכרו לכל מי שירצה ואף אם לא ידע הלוקח, ועל דעת להחזיר לו אונאה מסר לו, והוסיף הסמ"ע שאע"פ שגבי שליח שמכר ואינה את הלוקח הביא בשו"ע סעיף ל' ב' דיעות, ויש אומרים שמכרו בטל בכל שהוא, שאני התם גבי שליח שיכול לומר לתקוני שדרתיך ולא לעוות, וגם כשאינה השוה חכמים דינם, משא"כ גבי סרסור שיש לו שייכות וחלק בו (שמקבל לפי דמי המכירה), לא שייך לומר גביה לתקוני שדרתיך וכו'. ותמה הט"ז, דשמא צוה לסרסור שלא ימכור אלא בכך וכך וכן עשה, וא"כ הלוקח שידע שהוא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

יש אומרים¹⁶ שלא נתמעט דין אונאה בבעה"ב אלא עד שתות¹⁷, אבל ביותר משתות דינו ככל אדם, ויש שאין מחלקים.

יש אומרים¹⁸ שכל המוכר חפץ מפני דוחקו, וניכר שמשום כך זלזל ביותר מכדי שהדעת טועה, אינו יכול לתבוע האונאה, ויש אומרים שכל שהאונאה ביותר מכדי שהדעת טועה אין בו דין אונאה.

ג. אחד הלוקח ואחד המוכר יש להן אונאה

איסור אונאה¹⁹ הוא גם ללוקח וגם למוכר לפיכך, אסור להונות את חברו בין במקח (לקנות ממנו בפחות משווי) ובין בממכר (למכור לו ביותר), ואם אינהו עובר בלאו. והמאנה את חברו במקח, בין שנתאנה מוכר ובין שנתאנה לוקח, דינו כנזכר לחלק בין פחות משתות לשתות ויתר על שתות.

ד. כשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר

כשם שיש²⁰ אונאה להדיוט, כך יש אונאה לתגר כלומר לסוחר וכדומה, אף על פי שהוא בקי²¹.

של בעה"ב ודאי הפסיד מכת עצמו, וע"כ פירש המ"ז דמה שכתב או שקנה ע"י סרסור היינו שהלוקח שלח סרסור לקנות והלוקח ידע שהוא של בעה"ב והסרסור לא דכיון שהסרסור הוא הקונה והוא אינו יודע שהוא של בעה"ב, יש בו אונאה, וסיים המ"ז דמ"מ לא הוי בטול מקח מדין שליח שנתאנה, משום דאיירי דאמר ליה בפירוש בין לתיקון ובין לעוות. והסכים הגתיה"מ לדברי המ"ז, ולדעת המ"ז נראה שבסרסור של מוכר, אם ידע הלוקח שהוא של בעה"ב אין בו דין אונאה. והקצוה"ח סק"י הסביר דברי הסמ"ע עפ"י דבריו בסק"ד שאם המוכר אינו יודע שהלוקח מבין כמה הוא שוה ואפ"ה נותן יותר משווי הוי כמפרש ע"ד מחילה, אבל אם המוכר אינו יודע שהלוקח יודע, אף על פי שבאמת ידע הלוקח, יכול לתבוע אונאתו, וה"נ בלוקח מבעה"ב הטעם כן, ואף אם הלוקח יודע, כיון שאין הסרסור יודע שהלוקח יודע יכול לתבוע אונאתו. ובמשפט שלום הביא דברי הרדב"ז ח"א סימן תרד בדין מכר ע"י סרסור שהודיע ללוקח שהוא של משלחו בעה"ב דאפשר שאם לא צוהו משלחו להודיע, אולי רצה להיות כתגר, ולאחר שהביא הרדב"ז מדברי הרא"ש כתב שהכל תלוי באם הודיע ללוקח שהחפץ של בעה"ב או לא. ומדייק המשפט שלום דס"ל להרדב"ז כהמ"ז ודלא כהסמ"ע.

¹⁶ שו"ע ונו"כ שם כד

¹⁷ מדברי הרא"ש בשם תוס', שבהנך עובדי שהוזכרו בגמרא לא הוזכר רק עד שתות, אבל לא ביותר משתות וכתב הב"י שמדברי הרמב"ם נראה שאינו מחלק בכך וכ"כ המ"מ, וכן הוא במאירי

¹⁸ שו"ע ונו"כ שם ט

¹⁹ שו"ע ונו"כ שם א

²⁰ שו"ע ונו"כ שם יד

²¹ לאפוקי מדברי ר' יהודה שאין אונאה לתגר משום שהוא בקי ומחל (וכתב בנתיה"מ שגם שיעור בכדי שיראה שוה בתגר כבהדיוט, והיינו שאע"פ שהוא בעצמו תגר, השיעור כדי שיראה לתגר אחר), וביאר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ה. האומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה ... יש לו
עליו אונאה

כבר התבאר במסכת כתובות דף פד. שאף על פי²² שאמר לך על מנת²³
שאינ לך עלי אונאה, יש לו עליו אונאה²⁴.

ו. האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי
שאר נסות .. בדבר שבממון תנאו קיים

כבר התבאר במסכת יבמות דף לו. ובכתובות דף פג: שאין²⁵ אדם יכול
להתנות על מה שכתוב בתורה דלאו כל כמיניה לבטל מה שצותה התורה.
ונפקא מינה לירושה שהנה התורה כבר זכתה הירושה לקרובים קרוב קודם²⁶,
לפיכך אין אדם יכול להוריש למי שאינו ראוי ליורשו ולא לעקור הירושה מהיורש,
לפיכך האומר איש פלוני בכורי לא יטול פי שנים איש פלוני בני לא יירש עם אחיו לא

המאירי שאין אומרים שכיון שהוא בקי שמה נזדמן לו מקח שמצוי בו ריוח גדול, או (כשהתגר קנה) שהרגיש
בסחורה שעומדת להתייקר וידע ומחיל.
²² שו"ע שם כא

²³ כתב בנה"מ סימן ריב סק"ד שאין לפרש תנאי זה כשאר תנאים שאם לא יתקיים התנאי יהא המקח בטל,
דהא עיקר רצונו של מוכר הוא שיתקיים המקח גם כשיהיה בו אונאה, וע"כ צ"ל שהתנאי הוא כעין שיור,
שמשירר לעצמו זכות שלענין זה לא יהא דינו כשאר מקח, וכעין זה כתב בחידושי רעק"א בכתובות דף נו,
והוסיף שהלוקח שמתרצה לכך ה"ז כמסלק מעצמו זכות דין אונאה, וכתב בנה"מ דמ"מ יש בו משום מתנה על
מה שכתוב בתורה, כיון שהתורה נתנה דין אונאה, כל שעוקר דין תורה בלשון תנאי הוא כמתנה עמשכ"ב,
ובשו"ת אבנ"ז חו"מ סוף סימן נא כתב שבמקום שאפשר לומר שהוא בלשון שיור לא הוא כמתנה עמשכ"ב,
וצ"ע. ועי' קצה"ח סימן רט ס"ק יא.

²⁴ ומשמע שעיקר מעמו של רב הוא משום שאין כאן מחילה, וכ"כ בסמ"ע ס"ק לו, ומשום כך דחה דברי הלבוש
שכתב הטעם משום דהוה כמתנה עמשכ"ב, וכן הוא בחידושי הרמב"ן לכתובות דף פד שכתב דהוי מחילה
בטעות, ואפילו בדבר רשות ככה"ג אינו מועיל, וכ"כ המאירי בסוגיין. אבל הקצוה"ח שם סק"ח כתב בשם
הנ"י דכיון דלא מהני מדין מחילה שוב הו"ל מתנה עמשכ"ב, וכ"כ בנתיה"מ ס"ק יג. ובברכת שמואל ב"מ סימן
מב כתב דהוה כאומר ע"מ שאין בו דין אונאה, שבזה הוי לכו"ע כמתנה עמשכ"ב, ועי' קצוה"ח סימן רט ס"ק
יא. וכתב הקצוה"ח סק"ט שאע"פ שאין התנאי מועיל שלא יוכל הלוקח לתבוע אונאתו, אם בא לתבוע יכול
המוכר להזויר מן המקח, שזה אינו נגד דין תורה, ומועיל תנאו, שאינו רוצה למכור אלא באופן זה. ובנתיה"מ
סוף ס"ק יג סובר שיכול הלוקח לתבוע אונאה והמקח קיים, וכאילו לא התנה כלל. ועי' מחנ"א דיני אונאה
סימן טו

²⁵ שו"ע ונו"כ חו"מ רפא א ז

²⁶ כמו שהם מסודרים בפסוק [במדבר כז, ת] ואיש כי ימות וגו'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אמר כלום. וכן אם אמר איש פלוני ירשני ואפילו הוא אחיו במקום שיש לו בת, או בתי תרשני במקום שיש לו בן, לא אמר כלום שהרי מתנה על מה שכתוב בתורה, וכן כל כיוצא בזה.

וכן באונאה שהתבאר שאף על פי שאמר לך על מנת שאין לך עלי אונאה, יש לו עליו אונאה.

ובדבר שבממון תנאו קיים כמבואר בכתובות דף נו. ובגיטין דף פד. ובקידושין דף יט. שאם התנה בשעת קידושין²⁷ על הדברים שהם מן התורה, כגון שהתנה עמה על מנת שאין לה שאר וכסות²⁸ כיון שהתנה כן בשעת נישואין שעל מנת כן הוא נושאה תנאו קיים, כיון שדבר שבממון הוא וניתן למחילה, חוץ משלשה דברים שאין התנאי מועיל בהם. ואלו הן, עונתה ועיקר כתובתה וירושתה.

כיצד, התנה על מנת שלא יתחייב בעונתה, חייב בעונתה כיון שאינו תנאי של ממון, דקיימא לן כל דבר שבממון אפילו בממון שהוא מן התורה תנאו קיים שממון ניתן למחילה, אבל עונתה שהוא צערא דגופא²⁹ לא ניתן למחילה, והרי מתנה על מה שכתוב בתורה³⁰ ותנאו בטל.

וכן אם התנה לפחות מעיקר כתובתה או שכתב לה מנה או מאתים ומחלה לו עליה אף על גב שדבר שבממון הוא, ואף על גב שדבר דמדרבנן הוא דקיימא לן כתובה מדרבנן, אפילו הכי תנאו בטל³¹ ויש לה כתובתה משלם אלמנה מנה ובתולה מאתים, שחזיקו רבנן תקנתם יותר משל תורה³², כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה³³ שלא

²⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז לה ה, סטו

²⁸ דוקא באומר ע"מ שאין לך עלי שאר וכסות אבל אם אמר ע"מ שאין בו בקדושין שאר וכסות לא מהני התנאי.

²⁹ ט"ז שם ד

³⁰ מיהו במ' פרק השוכר כתב אפילו עונה הוי דבר של ממון משום דאפשר לפיכך אותה עם ממון שתמחול לו העונה וכ"כ במהרי"ק שורש י'. ב"ש שם ה

³¹ כן דעת השו"ע וכן פסק גם בס' סו סעי' ט ועיי"ש באוצה"פ ס"ק לו שהוא מחלוקת ראשונים שיש הסוברים שתנאו קיים

³² עיין ב"ש שם

³³ ח"מ שם יא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכל למחול לו³⁴, ולא יפחות לה ממנה אפילו שוה פרוטה, ואם פיתח הרי בעילתו בעילת זנות.

דף נא:

ז. האומר לחבירו ... על מנת שאין בו אונאה הרי יש בו אונאה

עוד התבאר בכתובות שם שאם דא אמר על מנת שאין לך עלי אלא אמר אמר לו אני מוכר לך חפץ זה ע"מ שאין בו³⁵ אונאה, יש אומרים שאין בתנאו כלום, שהרי זה כאומר עלך מנת שאין בו דין אונאה ומתנה על מה שכתוב בתורה, ואם נתאנה יש בו דין אונאה, ויש אומרים³⁶ שאם נתאנה ה"ז כמקח טעות וחוזר לגמרי.

אמר לו ע"מ שתמחול לי האונאה, לכו"ע אין בו דין אונאה³⁷.

ח. הנושא והנותן באמנה ... אין לו עליו אונאה

³⁴ ובמ"ז שם כתב ט שאינו מועיל משום דאסור לשהות עם אשתו בלא כתובה. משמע שמשום כך הוא ליה מילתא דאיסורא ולא דבר שבממון ולהכי אין בידה למחול לו וכ"כ בלח"מ פ"ב מאישות ה"ו ועיין אוצה"פ סו ס"ק לו באריכות דעות שונות בזה

³⁵ במחנ"א דיני אונאה סימן יז דין באומר לחבירו חפץ זה שאני מוכר לך אין בו אונאה, ונמצא שיש בו אונאה פחות משתות, אם המקח בטל, דאפשר לחלק בין אמר לשון תנאי לבין אמר שלא בלשון תנאי, וכן יש להסתפק אם פחות משתות הוא בכלל אונאה בלשון בני אדם, והאריך בראיות וסברות לכאן ולכאן, ונראה שלא הכריע.

³⁶ טור בשם רש"י (וכתב הסמ"ע שהטור סובר כן). ודעת הב"ח בשיטת רש"י שאפילו באונאת פחות משתות יכול לחזור, וכן נראה דעת המחנ"א דיני אונאה סימן יז, אבל בנתיה"מ מדויק מדברי הסמ"ע שבפחות משתות לא מיקרי אונאה. ולדברי הקצוה"ח ס"ק ט לשיטת רש"י גם המוכר יכול לחזור בו.

³⁷ נתיה"מ ס"ק יג עפ"י דברי הראשונים, ועיין במחנ"א דיני אונאה סימן טו. וכתב בערוה"ש עפ"י המבואר בסימן רז, שאף תנאי המועיל צריך שיתנה זה שהוא לטובתו, אבל כשהשני מתנה, הוא בגדר פיוטמי מילי ואינו מועיל, אא"כ התנה בתחלת המכירה. בשו"ת רדב"ז ח"א סימן תלח מסתפק במוכר חפץ ומחלו זה לזה אונאת שתות, ונמצא בו אונאה יותר, אם נאמר כיון שמחל לו עד שתות, ושוב הוא המותר כאילו אין בו שתות והוא מחילה, או דילמא גם השתות שנמחל נכלל בחשבון האונאה והוא ביטול מקח דדמיא לאונאת שתות שמחזיר הכל, אף על פי שפחות משתות הוא מחילה, וכעין זה כתב בחקרי לב חו"מ ח"ב סימן ל ודייק כן מדברי הרשד"ם חו"מ סימן מד, וכתב בערוה"ש דהוא הדין אם מחל עד שלישי וכיוצא בזה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

הנושא ונותן³⁸ באמונה, כגון שאמר לו המוכר חפץ זה קניתי בכך וכך, כך וכך אני רוצה להרויח בו, אין לו עליו אונאה³⁹, וי"א⁴⁰ שאע"פ שבשעת המקח עדיין לא ידע הלוקח כמה נתן המוכר עבור החפץ, אלא נתרצה לקנותו בכמה שישלם בתוספת ריוח קצוב, אין לו עליו אונאה⁴¹.

הוברר ששיקר לו⁴² המוכר במה שאמר שקנה בכך וכך, יכול לתבוע אונאתו⁴³.

ט. במה דברים אמורים בסתם אבל במפרש מוכר שאמר ללוקח חפץ זה שאני מוכר לך במאתים יודע אני בו

³⁸ שו"ע ונו"כ רכז כז

³⁹ וכתב בערוה"ש דה"ה אם הלוקח אומר בכמה שלקחת חפץ זה אתן לך ריוח כך וכך בטרם לאחר שהביא לשון הרמב"ם כתב כן בשם יש מפרשים, והסביר הטעם שאע"פ שנתאנה לוקח ראשון צריך ליקח כמו שקנאו, דאדעתא דהכי משכו ליתן לו כמו שקנאו. והב"י כתב שזהו פירוש ההג"א בשם הא"ז, ואף על פי שמדברי הטור נראה שהוא פירוש מחודש, כתב הב"י שנראה שהוא בכלל דברי הרמב"ם. אבל הב"ח והפרישה (וכן בסמ"ע ס"ק מו) כתבו שלדעת הרמב"ם דוקא כשאמר לו בכך וכך קניתי, שבשעת משיכה כבר ידע בכמה לקחו, אבל אם אינו יודע בשעת משיכה, אף על פי שמאמינו במה שיאמר לו, יש בו דין אונאה, שיכול לומר לא ידעתי שקניתי כל כך ביוקר, ואילו לדעת היש מפרשים שבטרם אף באופן זה מועיל, ועי' שו"ת תשב"ץ טור השני סימן יא. ומדברי הפוסקים נראה שפירשו הך דנו"נ באמונה שהלוקח נתאנה, וכתב הש"ך ס"ק טו דה"ה אם המוכר נתאנה, כגון ששוה יותר, אין בו דין אונאה, וצריך לומר שגם בזה הטעם דלא נחית לשווי המקח אלא שרוצה להשתכר כך וכך, והרי משתכר. ובשו"ת מהרי"ט חו"מ סימן יט כתב ג"כ כדברי הש"ך, עוד כתב הש"ך שם שמכיון שהשווה בגמרא דין נו"נ באמונה לע"מ שאין לך עלי אונאה ובמפרש, כמו שאמרו בגמרא, משמע שאפילו ביותר משתות אין דין ביטול מקח, וסיים הש"ך שלמעשה צריך להתיישב בדבר ועי' משמרת שלום אות טז שהעלה שאין דין בטול מקח בנו"נ באמונה, וכן העלה באורחה"מ כלל ב אות א, וכ"כ בפעמוני זהב בשם כמה פוסקים.

⁴¹ כתב הרדב"ז ח"א סימן נז דכ"ש כשראה הלוקח בכמה קנאו ואמר לו תנהו לי ואתן לך ריוח דינר, דעדיף מסומך על אמונתו, ולא נחית לשווי המקח ואין בו אונאה, וכ"כ בשו"ת מהרי"ט הנ"ל.

⁴² שו"ת רשד"ם חו"מ סימן תלג

⁴³ משמע מדבריו שמ"מ אין המקח בטל בשביל ששיקר לו, ויש לדון באם השקר הוא ביותר משתות אם המקח בטל, או שיכול להשלים הסכום ששיקר לו. ובכסף הקדשים כתב שיד לוקח על העליונה, ואם רוצה לתת לו הסכום שאמר לו תחלה ולקיים המקח הרשות בידו, ואם רוצה יכול לתבוע החזרת הסכום ששיקר לו, אלא שאז אפשר שהרשות ביד מוכר לבטל המקח, שסוף סוף לא נתרצה למכור אלא בכך וכך, ואם יש שיעור אונאה אפשר שגם המוכר יכול לחזור, כתב בדברי נאונים כלל ה סימן כב בשם ספר יהושע סימן רכ במכר לחבירו סחורה ואמר לו הקונה שאינו רוצה לקנות רק אם יוזיל לו לגבי שאר לוקחים, מפני שכך הוא רוצה להרויח, ואמר לו המוכר שלכולם הוא מוכר בטר"ו וימכור לו בי"ד, והוברר ששיקר וגם לאחרים מכר בי"ד, שצריך להחזיר לו האונאה, ולא דמי לאמר בעה"ב לפועלים בד' כמו ששאר פועלים נשכרים, שאע"פ שהוברר ששאר פועלים נשכרים בה' אינו צריך להוסיף להם, דשאני הכא שאמר בפירוש שרוצה לקנות בפחות משאר קונים מפני שרוצה להרויח. ועי' להלן מדברי המשפ"ט שלום.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

שאינו שוה אלא מנה על מנת שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה

פירש ואמר לו חפץ זה אינו שוה אלא מאה ואני מוכרו במאתיים ע"מ שאין לך עלי אונאה, וכן לוקח שאמר למוכר: חפץ זה שאני לוקח ממך במאה יודע אני ששוה מאתיים ע"מ שאין לך עלי אונאה אני לוקח ממך אין בו דין אונאה⁴⁴, ויש אומרים⁴⁵ שאפילו אינו מפרש הסכום, אלא אומר מקח זה יש בו אונאה והריני מוכרו לך ע"מ שאין לך עלי אונאה, אין בו דין אונאה.

י. הנושא והנותן באמנה הרי זה לא יחשב את הרע באמנה ואת היפה בשוה ... ונותן לו שכר כתף שכר גמל שכר פונדק שכר עצמו אינו נוטל

הנושא ונותן⁴⁶ באמונה יכול המוכר להכליל הוצאות שהיו לו בהולכת הסחורה, וכוללם בסכום הקני⁴⁷, אבל אינו יכול להוסיף שכר טרחתו⁴⁸.

⁴⁴ שו"ע ונו"כ שם כא שמכיון שידע שיעור האונאה הרי ידע ומחיל ואינו כמתנה, וכתב בקצוה"ח סק"ט שאפילו במפרש שיעור האונאה אינו מועיל רק אם אומר גם ע"מ שאין לך עלי, דהוי כאומר שתמחול, ועיי' כנה"ג הגה"ט אות מד. ובשו"ע הזכיר לשון על מנת שהוא לשון תנאי, אבל בשו"ע הרב כתב שאם מפרש לו שאף שהחפץ שוה כך וכך אינו רוצה למכור או לקנות אלא בכך וכך ואין לך עלי כלום, אין בו אונאה (וכתב שבאופן זה מותר לכתחלה אף אם האונאה שתות או יותר), ומשמע שא"צ לשון תנאי,

⁴⁵ בסמ"ע ס"ק לט מדייק מדברי השו"ע שדוקא כשיודע שיעור האונאה מועיל, והוא עפ"י דברי הרמב"ם, וכתב בפרישה שהרמב"ם לשיטתו שאין אדם מוחל דבר שאינו קצוב לפי"ז לדעת הטור בסימן רלב שסובר שאדם יכול למחול דבר שאינו קצוב, ה"ה כאן אינו צריך לפרש שיעור האונאה, ועיינן פתחי חושן חלק ה פרק י – הערה לה שיטות שונות בדין זה.

⁴⁶ שו"ע ונו"כ שם כח

⁴⁷ ומלשון זה משמע שאינו צריך לפרט ההוצאות, אלא שיכול לכלול ההוצאות ולומר בכך וכך קניתי, ואעפ"כ מיקרי באמונה. ומשמע בכסף הקדשים שאם היו לו הוצאות אשראי, כגון רבית לעבד"ם או בדרך עיסקא, אינו יכול לכללם בהוצאות (וכ"כ בערוה"ש).

⁴⁸ שו"ע שם, ופירש הסמ"ע דכיון שאמר לו כך וכך אני רוצה להשתכר הרי נכלל בזה גם שכר טרחתו, והוא כמשמעות דברי הרמב"ם, אבל בתוס' משמע שהמוכר הראשון נתן לו שכר טרחתו, ומדייק הלח"מ לשיטתם. שאם לא שילם לו המוכר הראשון, יכול להוסיף גם שכר טרחתו כפועל, ובסמ"ע סימן רלא ס"ק כז משמע שאם מורח במכירה מעט מעט, יכול להוסיף שכר טרחה נוסף על הריוח שמשתכר, ועיי' מהרש"א ומהר"ם שיף.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

אין דין נושא⁴⁹ ונותן באמונה לבטל דין אונאה אלא כשמוכר כל הסחורה באותו סכום שקנה⁵⁰, אבל אם היו חלק יפות וחלק רעות ומברר ומוכר את הרעות במחיר שקנה, ואת היפות אינו מוכר, או שמוכרן בשוין, אינו בכלל נו"נ באמונה.

ומזה נלמד⁵¹ שסוכנים הקונים סחורות בעד החנונים בערי המדינה ונוטלים ריוח ידוע למאה, אין עליהם טענת אונאה, שזהו דין נו"נ באמונה וכו', ואפילו הסחורה שכבר קנה קודם שהודיעו החנוני שיקנה עבורו, כיון שהאמינו שכך וכך עלה לו, וכ"ש כששלח לו לקנות שאינו אלא שלוחו⁵², ואפילו נמצא מום בסתר באופן שהסוכן לא היה אפשר לראותו, כגון בחתיכה סחורה שנחסר מהמדה, או שבאמצע היתה הסחורה לא טובה או רקבון וכדומה, אין לחנוני טענה עליו, שידוע שאין הסוחר מניח לפורקה ולראותה, ומה היה לו לעשות, ורק מום שבגלוי האחריות עליו

וצריכים הסוכנים⁵³ להזהר כשקונים סחורה בעד החנונים שיקנו כמו שהיו קונים בעד עצמם, ולא יאמרו מה לנו אם נשלם מעט יותר מ"מ אין לך גזל גדול מזה.

⁴⁹ שו"ע ונו"כ שם

⁵⁰ וכתב בערוה"ש שאע"פ שנמר בלבו שימכור כולם באמונה אח"כ, סוף סוף הקונה הגרועות מתאנה, ולכן לא ימכור לאחדים רק עפ"י השווי או שיודיע לקונה כל זאת, ע"כ, ומ"מ נראה שאם אינו מברר הגרועות, אלא מכר מתוך החבילה ויצאו גרועות לזה, אפשר שלא יצא מכלל נו"נ באמונה, ועוד נראה שאם אינו מוכר רק חלק מהם, ודאי שאינו יכול לחשב באמנה.

⁵¹ בערוך השלחן סעיף ל

⁵² ואף על גב דאדרבה בשליח יש אונאה אף בכל שהו, מ"מ בזה לא שייך דין זה, דהא חנוני יודע שהסוחרים הגדולים אין מקבלים סחורה בחזרה, וע"מ כן שלחו לקנות עבורו.

⁵³ שם בסעיף לב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

